

dwóch godzinach żywej dyskusji panel zakończono. Podsumowania konferencji dokonali kolejno: Barbara Król, W. Ziętkowski, o. M. Fiałkowski oraz ks. K. Sammler.

Konferencja i jej przebieg jasno pokazały, jak ważna jest dyskusja nad przemijaniem i śmiercią oraz podejmowanie merytorycznej analizy i rozwoju idei opieki paliatywnej zarówno przez instytucje świeckie, jak i Kościół.

Ks. GRZEGORZ PYŻŁAK. *Formacja świeckich pracowników duszpasterstwa rodzin. Studium z duszpasterstwa rodzin w świetle badań doradców życia rodzinnego i absolwentów diecezjalnych studiów rodziny.* Lublin: Wydawnictwo KUL 2013 ss. 477.

Dokonujące się w Polsce zmiany społeczno-kulturowe sprawiają, że sprawą coraz pilniejszej wagi staje się rozwijanie duszpasterstwa rodzin. Jest ono adresowane do wszystkich małżonków i rodziców oraz do przygotowujących się do życia małżeńsko-rodzinnego, jednak współczesne próby przededefiniowania małżeństwa i rodziny ludzkiej, a także próba relatywizacji w pojmowaniu płci człowieka, stawiają duszpasterstwo rodzin wobec nowych wyzwań, które musi podejmować obok dotychczasowych zadań. Kościół jest świadomy dynamiki procesów zachodzących we współczesnych społeczeństwach, dlatego podejmuje działania mające za cel ochronę małżeństwa i rodziny oraz obronę godności człowieka realizującego powołanie do życia małżeńsko-rodzinnego. Działalności tej towarzyszy nauczanie, które od Soboru Watykańskiego II coraz mocniej uwzględnia aktualny kontekst życia rodziny (zob. KDK 46-47; HV 30; FC 65).

Troska o małżeństwo i rodzinę w obecnych czasach wymaga zaangażowania wielu specjalistów. Nauczanie Kościoła, obok biskupów, prezbiterów i osób konsekrowanych, wskazuje na katolików świeckich, którzy w ramach duszpasterstwa rodzin powinni podejmować tę troskę. *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin* wskazuje na konieczność angażowania specjalistów, a zwłaszcza lekarzy, prawników, psychologów i pracowników społecznych (DDR 9). Według tego dokumentu, potrzebni są jednak doradcy życia rodzinnego, czyli świeccy wszechstronnie przygotowani do posługi rodzinie, mający wiedzę z zakresu teologii i psychologii małżeństwa i rodziny, uformowani religijnie, cechujący się umiejętnością nawiązywania kontaktów z ludźmi i współpracy z nimi (DDR 40). Takie przygotowanie doradcy życia rodzinnego odbywają zazwyczaj w diecezjalnych studiach rodziny oraz podczas studiów akademickich.

Ks. Grzegorz Pyżlak podjął próbę odpowiedzi na pytanie: jaka jest formacja świeckich pracowników duszpasterstwa rodzin oraz co należy czynić, aby odpowiadała ona wymaganiom normatywnym określonym w nauczaniu Kościoła? Próbę odpowiedzi Autor podjął w sposób naukowy: metodyczny i systematyczny. Jego postępowanie badawcze nawiązuje do paradygmatu teologii pastoralnej, co ma

odzwierciedlenie w strukturze publikacji. Rozdział pierwszy zawiera wskazania Kościoła dotyczące formacji pracowników duszpasterstwa rodzin. Odnoszą się one do podstaw i form tejże formacji oraz jej wymiarów. W drugim rozdziale Autor przedstawił metodologię własnych badań. Scharakteryzował w nim metodę badań, badanych, a także opisał organizację i przebieg badań.

Rozdziały od trzeciego do piątego zawierają wyniki badań własnych Autora. W rozdziale trzecim została przedstawiona formacja intelektualna pracowników duszpasterstwa rodzin i absolwentów diecezjalnych studiów rodziny. Ukazano stan ich wiedzy antropologicznej, znajomość zagadnień teologicznych, zakres wiedzy psychologicznej i biomedycznej. Rozdział czwarty zawiera informacje dotyczące umiejętności praktycznych badanej populacji, a więc przygotowania do wypełniania zadań doradcy rodzinnego oraz umiejętności komunikacyjnych i metodycznych. W rozdziale piątym została ukazana formacja apostołska pracowników duszpasterstwa rodzin i absolwentów diecezjalnych studiów rodziny. Autor podjął w nim następujące zagadnienia: pogłębiona wiara, konsekwentna postawa chrześcijańska i zaangażowanie apostołskie.

Z punktu widzenia duszpasterstwa rodzin, rozumianego zarówno jako dyscyplina naukowa, jak i działalność zbawcza Kościoła, oraz teologii pastoralnej szczególnie interesujący jest rozdział szósty rozprawy. Zawiera on wnioski i postulaty pastoralne dotyczące pracowników duszpasterstwa rodzin. Autor wyprowadził je dzięki przeprowadzonej analizie nauczania kościelnego oraz wyników badań własnych. Wnioski i postulaty przedstawił w trzech grupach. Pierwsza grupa dotyczy umacniania wiedzy pracowników duszpasterstwa rodzin, druga grupa odnosi się do rozwijania umiejętności praktycznych tych osób, zaś trzecia grupa dotyczy troski o rozwój ich formacji apostołskiej.

Oprócz wymaganych wstępu i zakończenia, publikacja ks. G. Pyżłaka zawiera obszerną bibliografię, wykaz tabel i spis wykresów, wykaz skrótów ułatwiający lekturę, aneksy oraz streszczenie i spis treści w języku angielskim. Na uwagę zasługują aneksy. Składają się na nie kwestionariusze: kwestionariusz ankiety dla parafialnych doradców życia rodzinnego i absolwentów diecezjalnego studium rodziny dotyczący przygotowania pracowników duszpasterstwa rodzin oraz kwestionariusz wywiadu dla referentów i doradczyń struktur diecezjalnych dotyczący przygotowania pracowników duszpasterstwa rodzin. Kwestionariusze te opracował Autor. Oprócz nich w aneksie znalazł się *Projekt organizacji Diecezjalnego Studium Życia Rodzinnego* oraz dokument zatytułowany *Zadania pracowników duszpasterstwa rodzin*, wypracowane przez Komisję Episkopatu Polski do spraw Rodziny w 1984 roku.

Książka ks. Pyżłaka jest publikacją od dawna oczekiwaną przez środowiska związane z duszpasterstwem rodzin, tak praktyków jak i teoretyków, oraz pastorałistów. Dotyczy ona ważnego współcześnie zagadnienia, jakim jest formacja świeckich pracowników duszpasterstwa rodzin. Wyniki badań Autora wskazują nie tylko na stan formacji tych osób, ale także pośrednio na stan poradnictwa rodzinnego w Polsce oraz całego duszpasterstwa rodzin, rozumianego jako działalność kościelna. Wnioski przez niego wysnute i postawione postulaty odnoszą się nie tylko do respondentów, ale wszystkich odpowiedzialnych za posługę pastoralną wobec małżeństwa i rodziny w Polsce.

Teologicznopastoralny charakter publikacji ks. G. Pyżłaka wskazuje, że adresowana jest ona zarówno do teoretyków, jak i praktyków duszpasterstwa rodzin. Po lekturę tę powinni sięgnąć świeccy pracownicy duszpasterstwa rodzin oraz duszpasterze odpowiedzialni za jego realizację. Zważywszy na fakt, że duszpasterstwo zwyczajne jest w znacznym zakresie duszpasterstwem rodzin, adresatami recenzowanego opracowania mogą być wszyscy duszpasterze w Polsce. Mogą po książkę sięgnąć także teolodzy i naukowcy podejmujący problematykę małżeństwa i rodziny. Jest ona także cenną lekturą dla studentów nauk o rodzinie i pracy socjalnej.

Ks. Dariusz Lipiec
Instytut Teologii Pastoralnej i Katechetyki KUL